

дисципліни. Декілька разів на рік з навчальними групами (почергово) обговорюються концепції, що виникають в ході реформ судових, правоохоронних і правозахисних органів за участю практичних працівників цих структур і науковців. Таким обговоренням передують самостійне вивчення студентами зазначених концепцій, опублікованих у наукових джерелах та в юридичній періодиці.

Такі методологічні підходи до організації навчання за предметом «Організація судових і правоохоронних органів» дає можливість забезпечити стабільне покращення знань студентів. Так, сепаратний бач підсумкових оцінок у навчальних групах, що визна-

Find similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

*Ковальчук Г. О., канд. пед. наук, доцент
кафедри педагогіки та психології*

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

У процесі вивчення предмета «Методика викладання економіки» протягом 5—6-го семестрів студенти ФЕФ виконують самостійні роботи дослідницького характеру. Гіпотетично, такі завдання є елементом у моделі формування технологічної складової професійної компетентності майбутнього економіста¹. Студенти особливо активізують свій ентузіазм, коли тему завдання можна обрати самостійно, «щоб задовольнити особистий інтерес, що спонукає виконати певне завдання на всі 100 %, не тому що потрібно, а тому що цього дуже хочеться, пізнати безліч усього нового, цікавого, отримати інформацію з інших джерел». Такі самостійні (індивідуальні) роботи рефлексивного характеру і так

¹ Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті: Вид. 2-ге доповнене. — Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 360 с.

звані «наукові дослідження» із запропонованої до предмета системи завдань різних типів більше імпонують студентам творчого спрямування. При цьому, найбільш «творчими» вважають себе студенти, які мають переважно низькі бали з багатьох предметів у ВНЗ (на рівні 20—65 балів за 100 бальною шкалою).

Динаміка виконання завдань з предмета показує, що завдання обов'язкового (теоретичного) характеру виконують систематично близько 10 % студентів у групі, творчого (дослідницького) спрямування — близько 80 % студентів. Зменшується частка витрат часу на виконання традиційних видів опрацювання теоретичної інформації (проаналізувати, порівняти, доповісти, відповісти на питання, пояснити тощо). В той же час збільшується питома вага, до 30—50 % витрат часу, на завдання IV-го, *творчого рівня засвоєння знань*, серед яких завдання на вміння аналізувати ситуації, випадки, дослідити, запропонувати, створити нове тощо.

Тобто, складається навчальна ситуація **заміщення обов'язкових до виконання завдань**, які мають чіткі критерії оцінювання, на необов'язкові або навіть самовільні. Це може свідчити про прагнення студентів до самореалізації та професійної рефлексії в процесі навчання, що, з іншого боку, вимагає від викладача розроблення відповідної системи вимог при організації самостійної роботи студентів. У цьому контексті виникає запитання щодо спеціальної регламентації дослідницької (*наукової*) роботи студентів при вивченні предмета.

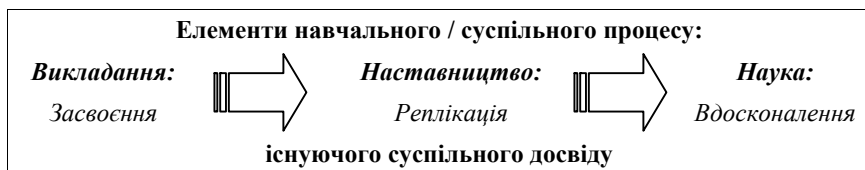
Наукова діяльність — інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання й використання нових знань; основними її формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження, — так гласить закон.¹ Наукові дослідження спрямовуються на одержання нових знань про закономірності розвитку природи, суспільства, людини, та їх взаємозв'язку; на одержання і використання знань для практичних цілей. Зростає частка міждисциплінарних досліджень та їх роль в системі економічних наук, збільшується сфера їх застосування. Наукова діяльність є одним із актуальних видів пізнавальної діяльності.² Наукова робота передбачає дослідження з метою одержання наукового результату, яким визнається нове знання, одержане в процесі наукових досліджень та зафіксоване на носіях наукової інформації; нове конструктивне чи технологічне рішення, ... розробка, яка впроваджена або може бути впроваджена у суспільну практику.

1 Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.02.1991. №1977-ХІІ

2 Роль методології в розвитку науки / Отв. ред. акад. АН СССР Д.К. Беляев, чл.-кор. АН СССР А.П. Деревянко. — Новосибирск: Наука, 1985. — 316 с.

Для організації наукової роботи необхідне первинне розуміння: без чого неможливо ефективне дослідження? Що є центральним ядром наукової роботи, яка філософія університетської науки? Якими мають бути плоди наукового вдосконалення? Основою наукових досліджень є важливі питання суспільного життя; спрямованістю наукових досліджень, скоріше за все, має бути регламентація життя людини, розроблення моделей реагування в різних життєвих ситуаціях. Жива клітина наукового життя, яка виникає в суспільстві, росте, вдосконалюється і, на кінець, приводить до утворення великої цивілізації. Учиння та ідеологія науки мають стати частиною світосприйняття, традицій та повсякденного життя.¹

У системі навчального процесу деякі дослідники таким чином визначають місце наукового пошуку:

Чи можна говорити про категоріально відповідні наукові дослідження студентів у навчальному процесі? Очевидно, що ні. Адже — **вчений** — це особа, яка має повну вищу освіту, проводить наукові дослідження й отримує наукові та / або науково-технічні результати. Крім іншого, у студентів несформоване розуміння співвідношення «творчість — дослідництво». Згідно критеріїв оцінювання результатів навчання — обидва види пізнавальної діяльності відносяться до *IV (найвищого) рівня засвоєння знань*, який так і називається: «Творчий». Певна суперечність між вимогами викладача та уявленнями самого учня / студента щодо результатів навчання закладена ще у школі в критеріях оцінювання на цьому IV рівні навчальних досягнень (10—12 балів):

Учень самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію

¹ Мотакхари Мортаза. Взаимное служение ислама и Ирана: Монография / Пер. с персидского. — 8-е изд. — ALHODA International Publication & Distribution, 2010. — 590 с.

щодо них; знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує особисту життєву позицію, узгоджуючи її із загальнолюдськими цінностями; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдаровання і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Як бачимо, результати навчання тут ніяк не узгоджуються із програмою предмета. Більше того, якщо учень виконує завдання за межами вимог, він може претендувати на найвищі бали. Спрацьовує суб'єктивістичний принцип світосприйняття: «Я закон не читав, але знаю, що він поганий, бо не знаю, як він діє». Зрозуміло, що з такими установками абітурієнт із високим рейтингом по ЗНО приходить в університет і щиро не розуміє, чому для професійної підготовки майбутнього економіста потрібно навчатися ретельно й своєчасно виконувати рутинні / обов'язкові завдання, а не братися сразу за глобальні проекти, як то: «Вихід із світової фінансово-економічної кризи». У багатьох студентів (понад 60 %) яскраво виражається схильність до абстракцій та узагальнення, теоретизування, відсутність конкретного бачення системи знань про економіку та суспільство. Зокрема, протягом 2009—2010 рр. студенти III курсу намагалися виконати дослідницьку роботу за власною ініціативою: «Проект розвитку країни», але далі телевізійних кліше про «європейські закони» та «доброго іноземного інвестора (царя)» — справа не рушила. Не знайшлося й відповіді, що з їхніми пропозиціями «робити завтра?». Непоодинокі випадки, коли студенти вимагають «пільгових» контрольних заходів для себе, тому що з іншого предмета по кафедрі вони виконували т.зв. «наукове дослідження».

Для виконання студентом *дослідницьких завдань IV-го рівня* потрібне глибоке розуміння програмового матеріалу, вміння аналізувати причинно-наслідкові зв'язки для виявлення різноманітних закономірностей економічних процесів і явищ глобального характеру, чи характерних для окремих держав і регіонів. Такі роботи потребують системного економічного мега-мислення, вміння досліджувати гіпотезу, робити вибір і приймати нестандартні рішення, оцінювати і прогнозувати розвиток конкретної економічної ситуації на основі фактологічних і теоретичних знань та здійснення міждисциплінарних зв'язків.

Для студентів початкових курсів такі завдання є нереалістичними. Для них більше потрібні роботи теоретичного характеру та практичного спрямування — це дуже важливо для подальшого

навчання з кожного предмета. Виконання квазидосліджень згодом спрощує їх сприйняття науки та дослідництва — як способу роботи з мережевими пошуковими системами і технології конструювання / компіляції чужих творів.

Досить несправедливою виглядає також оцінка за науковий проект — відповідно до 100-бальної шкали: 10—20 балів, що рівнозначно виконанню кількох звичайних самостійних робіт. У той час як витрати часу на виконання дослідницької роботи в структурі загальних термінальних витрат на вивчення предмета можуть сягати і 30, а то й 50 %. Тому, на думку автора, дослідницька робота не має входити до загальної системи навчальних завдань та оцінювання їх результатів за стандартною шкалою.

*Кожура Л. О., асистент
кафедри теорії та історії держави і права*

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВознавство» для студентів ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Використання інноваційних технологій є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства. Інноваційні технології пов'язують із загальними процесами в суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань тощо. Сьогодення доводить, що традиційні методи вищої освіти, які орієнтовані на передачу знань, умінь і навичок, не здатні забезпечити повноцінний розвиток особистості. Специфікою ж інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність передбачати, ґрунтуючись на безперервній переоцінці цінностей, адекватних, конструктивних діях у тих чи тих ситуаціях, що постійно оновлюються. Інноваційні технології дають змогу для розвитку особистості, в тому числі творчому, на особистісну ініціативу та свободу саморозвитку.